

Osztályfőnöki óra

Óravázlat

**Mottó: "Nincs az életben nagyobb felelősség és nagyobb megtisztelés,
mint hogy felnevelhetjük a következő nemzedéket."
(Dr.C.Everett Koop.)**

Korcsoport: középiskola 9-10.osztály

Nevelési cél:

- Megismertetni a diákokat az ifjúkori bűnözés jellemzőivel, az elkövetés okaival, az egyes cselekmények büntetőjogi következményeivel.
- A fiatalok magatartásában megjelenő destruktív elemek visszaszorítása, a bűnözésmentes életszemlélet kialakítása.

A téma indoklása, háttere:

A bűnözés megelőzésének egyik legfontosabb eszköze a nevelés, ezért a gyermekekre és fiatalokra főleg a családi és iskolai magatartási szabályok a mértékadók. Ezért a felnövekvő generációnak a társadalmi együttélés szabályainak elfogadása és elsajátítása és annak alkalmazása a kriminalitás szempontjából óriási jelentőséggel bír. Továbbá a bűncselekmények elkövetésével kapcsolatos büntetőjogi fogalmak áttekintése, melynek elsődleges célja tudatosítani a fiatalokban, hogy tetteik elkövetéséért a büntetőjogi szankciót nekik kell viselniük!

Kulcsfogalmak:

- A büntető törvény általános fogalma és hatálya
- A gyermek- és fiatalkor büntetőjogi meghatározása
- Az elkövetők definíciója
- A gyermek- és fiatalkorúakra vonatkozó speciális jogszabályok
- A bűnözés okai
- **Bűncselekmények, szabálysértések**

Javaslat az óra menetére:

1. Ráhangolás: asszociációs játék

- Zenei hangulatkeltés: LGT: „Valaki mondja meg, milyen az élet...”

Módszer: csoportmunka

A kártyákon szavak vannak felírva, feladat azt a szót kitalálni, amelyik mindegyikkel kapcsolatba hozható.

rajz, vonat firkálás	megfejtés:graffiti
száguldás, alkohol, sebesség	megfejtés:baleset
busz, kés, károkozás	megfejtés:rongálás
jó hecc, időtöltés, drogéria	megfejtés:lopás
villamos, dobás, kő	megfejtés:baleset, bűncselekmény
Stb.	

2. Beszéljük meg a következő közmondást! Mit jelent!

„A véteknek büntetés a zsoldja!”

3. Az órához kapcsolódó fogalmak megbeszélése, áttekintése, magyarázata

- Mit nevezünk bűncselekménynek, **szabálysértésnek**, gondatlanságból elkövetett cselekedetnek?
- Ki a fiataikorú, ki a gyermekkorú? Milyen életkortól büntethető már valaki?
- Vajon tudják-e a gyermekkorúak és fiataikorúak, hogy milyen következményekkel jár a bűncselekmény elkövetése?

Bűncselekmény: az a szándékos vagy gondatlanságból elkövetett cselekmény, amely veszélyes a társadalomra és amelyre a törvény büntetés kiszabását rendeli.

Szándékosan követi el a bűncselekményt, aki magatartásának következményeit kívánja, vagy e következményekbe belenyugszik.

Gondatlanságból követi el a bűncselekményt, aki előre látja magatartásának lehetséges következményeit, de könnyelműen bízik azok elmaradásában; úgyszintén az is, aki e következmények lehetőségét azért nem látja előre, mert a tőle elvárható figyelmet vagy körültekintést elmulasztja.

Az elkövetők:

- Az elkövetők a tettes és a társtettes, valamint a felbújtó és a bűnsegéd.
- Tettes az, aki a bűncselekmény törvényi tényállását megvalósítja.
- Társtettesek azok, akik a szándékos bűncselekmény törvényi tényállását, egymás tevékenységéről tudva, közösen valósítják meg.
- Felbújtó az, aki más bűncselekmény elkövetésére szándékosan rábír.
- Bűnsegéd az, aki bűncselekmény elkövetéséhez szándékosan segítséget nyújt.

Melyek a büntetőjog feladatai?

- A büntetőjog védelmi jellegű, mely a társadalomra veszélyes cselekményekkel szemben védi a becsületes, tisztességes állampolgárokat.
- Meghatározza a bűncselekményeket és azok elkövetőivel szemben alkalmazható büntetéseket és intézkedéseket.

Mikortól büntethető már valaki?

- Gyermekkorú az aki, a bűncselekmény elkövetésekor a 14. életévét még nem töltötte be. Nem büntethető, büntethetőséget kizáró ok. De a rendőrség gyámhatósági intézkedést (pl.. védelembe vétel, intézeti elhelyezés stb.) kezdeményez vele szembe.
(1962-ben a büntethetőség alsó korhatárának 12 évről 14 évre történő emelésével kiszélesedett az az életkor, amelyben az elkövetett cselekmények büntetőjogilag nem szankcionálhatóak.)
- Fiatalkorú az aki, a bűncselekmény elkövetésekor 14. életévét betöltötte, de a 18. életévét még nem. Büntethető!

A gyermek- és fiatalkori bűnözés okai:

- Családi okok: nem megfelelő családi környezet, szülői felügyelet hiánya.
- Bűnözői életmódot követő minta.
- Ellenőrizetlen szabadidő, késő esti csavargás.
- Baráti környezet: csoportnorma szerepe, rossz modell-követés.
- Iskolai problémák: tanulmányi nehézségek.
- Az érintett alacsony műveltségi színvonala.
- Egyéb okok: médiahatás, stb.

A fiatalkorúval szemben alkalmazott büntetés vagy intézkedés célja elsősorban az, hogy a fiatalkorú helyes irányba fejlődjen és a társadalom hasznos tagjává váljon. Büntetést akkor kell kiszabni, ha az intézkedés alkalmazása nem célravezető. Szabadságelvonással járó intézkedést alkalmazni vagy büntetést kiszabni csak akkor lehet, ha az intézkedés vagy a büntetés célja másként nem érhető el.

A hatóságok a szankciók alkalmazásánál különös hangsúllyal veszik figyelembe az eljárás során a fiatalkorú személyiségfejlődését, magatartását, életvitelét.

Büntetési nemek:

- szabadságvesztés (a fiatalkorú a szabadságvesztését a fiatalkorúak büntetés-végrehajtási intézetében kell végrehajtani, a fiatalkorúra kiszabható szabadságvesztés legrövidebb tartama bármely bűncselekmény esetén egy hónap)
- közérdekű munka (akkor lehet kiszabni, ha az ítélet meghozatalakor a személy a 16. életévét betöltötte)
- pénzbüntetés (akkor lehet kiszabni, ha önálló keresete, jövedelme vagy megfelelő vagyona van a fiatalnak)
- fiatalkorúval szemben közérdekű munkát akkor lehet kiszabni, ha az ítélet meghozatalakor a tizenhatodik életévét betöltötte.

Nem büntethető a fiatalkorú, ha a személy elleni, közlekedési vagy vagyon elleni vétség vagy öt évi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűntet elkövetését a vádemelésig beismerte, és közvetítői eljárás keretében a sértet által elfogadott módon és mértékben a bűncselekménnyel okozott sérelmet jóvátette.

Intézkedési nemek:

- megrovás (írásbeli figyelmeztetés),
- próbára bocsátás (a büntetés kiszabását a bíróság próbaidőre elhalasztja, egyidejűleg magatartási szabályokat ír elő, amelyek betartását pártfogóval ellenőrizteti),
- javítóintézeti nevelés (a bíróság akkor rendeli el, ha a fiatalok eredményes nevelése érdekében intézeti elhelyezés szükséges - tartama egy évtől három évig terjedhet),
- pártfogó felügyelet (vádemelés elhalasztása esetén az ügyész, próbára bocsátás, felfüggesztett szabadságvesztés kiszabása esetén a bíróság, feltételes szabadságra bocsátás és javítóintézetből történő ideiglenes elbocsátás esetén a büntetés-végrehajtási bíró határozata alapján rendelik el),
- közügyektől eltiltás (csak 1 évet meghaladó szabadságvesztés esetén lehet közügyektől eltiltani).

Szabálysértés: az a jogellenes cselekmény, amely a társadalomra csekély fokban veszélyes, emiatt nem minősül bűncselekménynek. A jogalkotó ezért önálló törvényt alkotott (Szabálysértési törvény).

A szabálysértési törvény lehetővé teszi, hogy a kis értékű 20.000,-Ft alatti lopás, rongálás, csalás, sikkasztás, hűtlen kezelés, orgazdaság esetén elzárással vagy 150.000,-Ft-ig terjedő pénzbírsággal büntessék az elkövetőt (fiatalok esetében, ha van önálló keresete, jövedelme vagy megfelelő vagyona)

A törvény szerint az elzárás legrövidebb időtartama egy nap, leghosszabb tartama hatvan nap, fiatalok esetén harminc nap.

4. Ráhangolás az óra központi témájára

„Bármit teszel, okosan tedd és gondoldj a következményekre!”

- Mit jelent a következő mondat? Magyarazzátok meg!
- Beszélgetés a szóolás jelentéséről, és a bűnről.
- A régebbi korokban milyen büntetési eszközökkel, milyen megtorlásokban részesültek az elkövetők? (I.László halálbüntetése, Könyves Kálmán, testrészek levágása stb.)
- Milyen okok vezetnek vagy vezethetnek leggyakrabban a bűnözéshez?

Módszer: frontális osztálymunka

5. Megtörtént eset feldolgozása, megbeszélése

Háttéranyag: A fiatalok már nem véd az elzárástól

Az **Országgyűlés** július végén módosította a szabálysértési **törvényt**, amire a jogalkotók szerint leginkább a kistelepeken élőket sújtó tulajdon elleni szabálysértések felderíthetetlenül maradása miatt volt szükség.

A törvény szerint **elzárást** vagy százötven ezer forintig terjedő pénzbírságot is kaphat az, aki húszszer forintot meg nem haladó értékű lopást, sikkasztást, csalást, szándékos rongálást, hűtlen kezelést, orgazdaságot követ el.

A törvénymódosítás egyik újdonsága, hogy lehetővé teszi a **fiatalkorúak** szabálysértés miatti elzárását is.

Tetszésszerű újságcikk felolvasása vagy megtörtént eset, szituáció ismertetése

a.) 2010. szeptember 03-án 18.00 órakor az Edelényi Rendőrkapitányságra bejelentés érkezett, hogy egy fiatalkorú helyi lakos fát vitt haza a lakására. A járőrök a fiatalkorú személy lakásán igazolatlan eredetű, feltehetően eltulajdonításból származó kis mennyiségű fát találtak. A feltalált fát lefoglalták, valamint a fa kivágásához használt fűrész is lefoglalásra került. A fiatalkorú a lopás elkövetését elismerte. Megállapítást nyert, hogy az eltulajdonított fa értéke 1.960-Ft.

Az eljárás alá vont személlyel szemben a bíróság 4 nap büntetés-végrehajtási intézetben letöltendő elzárást szabott ki.

A megtörtént eset elemzése.

Kérdések:

- Mi motiválta a szabálysértés elkövetőjét?
- Számolt-e a következményekkel?
- Stb.

b.) Egy 3 főből álló baráti társaság elhatározza, hogy délután iskola után a közeli drogáriából szemfestékeket és körömlakkot fog elloponi jó heccből.

- Mi történik ezután? Fejezzétek be a történetet több lehetséges megoldást vázoljatok fel!

Módszer: csoport munka

5. A cselekményhez kapcsolódó hatósági intézkedések ismertetése, megbeszélése

2010. évi LXXXVI. törvény a közbiztonság javítása érdekében szükséges egyes törvénymódosításokról

- Az elzárás legrövidebb időtartama egy nap, leghosszabb tartama hatvan nap, fiatalkorú esetén harminc nap.
- Ha az eljárás alá vont személyt ugyanabban az eljárásban több elzárással sújtható szabálysértés miatt vonják felelősségre, az elzárás leghosszabb tartama kilencven nap, fiatalkorúak esetében negyvenöt nap.
- A rendőrség elzárással is sújtható szabálysértés esetén - ha tettenérésre kerül sor - az eljárás alá vont személyt gyorsított bírósági eljárás lefolytatása céljából őrizetbe veheti. A tettenérésre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni akkor is, ha a szabálysértés helyszínéről elmenekült elkövetőt a rendőrség az elkövetéstől számított 48 órán belül elfogja.
- Aki másnak a lakásába, egyéb helyiségébe, vagy ezekhez tartozó bekerített helyre az ott lakónak vagy azzal rendelkezőnek akarata ellenére vagy megtevesztéssel bemegy, vagy ott bennmarad, úgyszintén aki mást akadályoz abban, hogy a lakásába, egyéb helyiségébe vagy ezekhez tartozó

bekerített helyre bemenjen, elzárással vagy százötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

- Ha a hamis bejelentés alapján a hatóság vagy a közfeladatot ellátó szerv szükségtelenül a bejelentésben megjelölt helyszínre vonult vagy egyéb intézkedésre kényszerült, az elkövető elzárással vagy százötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.
- Aki a hatóságnál vagy közfeladatot ellátó szervnél vészhelyzetről vagy rendzavarásról valótlan bejelentést tesz, százezer forintig pénzbírsággal sújtható.
- Aki húszezer forintot meg nem haladó értékre lopást, sikkasztást, jogtalan elsajátítást, orgazdaságot,
- b) húszezer forintot meg nem haladó kárt okozva készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélést, csalást, szándékos rongálást,
- c) húszezer forintot meg nem haladó vagyoni hátrányt okozva hűtlen kezelést követ el, úgyszintén, aki e cselekmények elkövetését megkísérli, elzárással vagy százötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.
- Aki idegen, nem gépi meghajtású járművet mástól azért vesz el, hogy jogtalanul használja, elzárással vagy százötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.
- Aki műemléket, muzeális tárgyat, az államhatárt, a megye-, város-, községhatár vagy a birtokhatár megjelölésére szolgáló hivatalos jelet, tömegközlekedési vagy távközlési eszközt, közúti jelzést, továbbá parkot vagy az ahhoz tartozó felszerelést gondatlanul megrongálja, elzárással vagy százötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

Módszer: tanári magyarázat

6. Záró beszélgetés, közös álláspont kialakítása, tanulságok levonása

Kérdések:

- Milyen új ismereteket, tapasztalatokat szereztetek az óra folyamán?
- Az órával kapcsolatos érzések elmondása.
- Mit tehetünk ezért
- Stb.

Befejezés:

- a.) Máté Péter dalának a meghallgatása: „Most élsz, most vigyázz, hogy jól csináld, mert a legapróbb hibád megbosszulja önmagát!”
- b.) Zene: „Mi arra születünk, hogy boldogok is legyünk...”